

Deprem ve Diplomasi

Barçın Yinanç

Türkiye’de 24 saat içinde gerçekleşen biri Richter ölçeğinde 7,8 diğeri 7,5 iki depremin yıkıcılığı karşısında inanılmaz hızlı ve kapsamlı bir uluslararası yardım seferberliğine şahit olundu. 6 Şubat tarihli depremin üçüncü haftasında, Türkiye’deki ölü sayısı 45 bini aşarken, Suriye’deki ölü sayısı ise 6000’e yaklaştı. Depremin üzerinden iki saat geçmemiştir ki, Türkiye uluslararası yardım talebinde bulundu; bu talepten neredeyse 12 saat sonra Avrupa’dan ilk arama kurtarma ekipleri yola çıktı.

Depremin ikinci haftasında Türkiye’ye ekip yollayan ülke sayısı 90’a yaklaşırken, 300’ü aşkın arama kurtarma köpeğiyle sahada görev alan yabancıların sayısı 11 bini geçti. Dünyanın dört bir yanından, 100’ü aşkın ülke, kendi imkanları ölçüsünde Türkiye’nin yardımına koştu, destek yolladı.

Özellikle Batılı ülkelerden gelen desteği ayrı biçimde mercek altına almakta fayda var. Zira, her ne kadar “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” söylemi AKP’ye ait olmasa da bu söyleme [“Türkiye’yi kıskanıyorlar, güçlenmesini istemiyorlar” mesajını ekleyerek Batı karşıtlığını en fazla köpürten AKP iktidarı oldu.](#)

İktidarın hedef tahtasında olan Batılı ülkeler depremin akabinde hiç vakit kaybetmeden Türkiye’ye en güçlü yardım elini uzatan ülkeler arasında yer aldılar. ABD, 185 milyon dolarlık yardım vaadiyle, maddi yardımda liste başında yer alırken; 200 kişilik yardım ekibiyle, sahada varlık gösterdi. ABD gibi yine iktidarın sıkça çatdığı Fransa da 200 kişilik yardım ekibi, en kalabalık ekiple Türkiye’ye yardıma koşan ülkelerin başında geldi. Sadece arama kurtarma değil, sonrasında ortaya çıkan sorunların giderilebilmesi için de Batılı ülkelerden samimi bir çaba görüldü.

Acıdır ki; deprem nedeniyle Avrupa Komisyonu aday ülke Türkiye'yi hatırladı. 2019'da göreve geldiğinden bu yana Türkiye'ye ziyaretleri bir elin parmağını geçmeyen Genişleme Komiseri Oliver Varhelyi, dönem başkanlığını yürüten İsveç'ten ilgili bakanla deprem bölgesini ziyaret etti. Elbette, tüm bu seferberliğin arkasındaki ana neden insani yardım. Ama yardım seferberliği, Batılı ülkeler açısından "Türk halkına karşı değil, sorunumuz demokrasiden uzaklaşan tek adam rejimiyle" şeklinde bir alt mesajın verilmesine de vesile olmuş olabilir.

Zira Batılı ülkeler uzun bir süredir içinden çıkamadıkları bir ikilem içinde idiler. Bir yandan Türkiye'yi kaybetmek istemiyorlar, ama diğer yandan, her geçen gün demokratik değerlerden uzaklaşan bir iktidarla da iş birliğini arttırır görünmek istemiyorlardı. Bir süredir seçimlere kadar "bekle gör" konumuna sabitlenmişlerdi.

Deprem, Rusya-Ukrayna savaşında giderek Moskova'ya kayan Türkiye'yi Avrupa'nın yörüngesinde tutmak için aranan mazereti ortaya çıkartmış olabilir. Seçimler sonrasında bir iktidar değişimi, muhalefetin vaad ettiği gibi demokratik reform sürecine geri dönüşü sağlarsa, Türkiye - AB ilişkileri için (yine, yeniden) yeni bir sayfa açılabilir. Seçimlerden sonra mevcut iktidarın devam etmesi durumunda ise deprem nedeniyle açılan iş birliği kanalları, ilişkilerin biraz daha yapıcı bir raya girmesini sağlayabilir.

Deprem diplomasisi

Türkiye'yi amansızca vuran felaket, deprem diplomasisinin canlanmasını da sağladı. Bunun en somut örneği hiç kuşkusuz Yunanistan'la yaşandı. Deprem öncesinde her iki ülkedeki seçim atmosferiyle de artan gerginlik 1999 Marmara depremi öncesinde yaşanan krizleri aratmaz noktada idi. Yunanistan'ın hükümeti, sivil toplumu ve basınıyla çok iyi bir sınav verdiğini vurgulamak gerekir. 1999 deprem diplomasisinin başlattığı yakınlaşmanın özellikle toplumda kök tuttuğu ortaya çıktı. Kimse ikili sorunların sihirli bir şekilde ortadan kalkması beklentisinde değil ancak genel kabul en azından her iki ülkedeki seçim sürecinde gerginlik yaşanmayacağı yönünde.

Ermenistan'la 35 yıl sonra açılan sınır kapısı

1999 Türk - Yunan yakınlaşmasının Marmara depreminden sonra başladığı şeklinde genel bir yanlış vardır. Aslında diyalog kararı deprem öncesinde alınmış, hatta bu amaçla

komisyonların kurulması kararı çoktan verilmişti. Ancak deprem bu süreç için “mucizevi bir sıçrama” etkisi yarattı. Benzer bir şekilde Ermenistan’la da normalleşme süreci deprem öncesinde 2021 yılında başladı. Ancak ağır aksak ilerliyordu. Depremin ilk saatlerinde Ermenistan hemen Türkiye’yle temasa geçerek arama kurtarma ekibi gönderdi. Yardım konvoyunun geçişi içinse 35 yıldır kapalı olan kara sınırının açılması sürecin normalleşme sürecinin hızlanmasına dair bir beklenti yarattı. Ancak bu aşamada Yunanistan’la yaşananın benzeri mucizevi bir sıçrama olması gerçekçi görünmüyor. Zira Atina’yla sorunlar ikili düzlemde iken, Türkiye-Ermenistan normalleşmesi Bakü- Erivan arasındaki barış görüşmelerinin gidişatına bağlı. Ancak hiç kuşkusuz, Ermenistan Dışişleri Bakanı’nın Ankara’ya gelerek Türk muadili Mevlüt Çavuşoğlu ile görüşmesi, Türkiye’de üç kişiyi enkazdan kurtaran Ermenistan ekibiyle yaşanan duygusal anlar süreç üzerinde etkisini gösterecektir. 900 kişiyle Türkiye’ye en kalabalık ekibi gönderen Azerbaycan’ın bu süreci yakından izleyeceğine hiç kuşku yok.

İsrail de on senelik bir kopuştan sonra büyükelçilerin karşılıklı olarak geçen kış atanmasıyla yakalanan normalleşme ivmesini hızlandırmak için hiç vakit kaybetmedi. Depremin ilk 24 saatinde sahaya gelen, tamamen kendi kendine yeten 400 kişilik ekibiyle çok sayıda kişiyi enkaz altından çıkaran İsrail’in yardım seferberliğinin etkin işleyişinde, bu ülkenin acil yardım tecrübesi kadar, Türk makamlarıyla yaptığı eşgüdüm de rol oynadı. İktidarın başta muhalefet belediyeleri olmak üzere kimi kesimlerin yardım çabalarına köstek olurken, İsrail’in tamamen önünü açması dikkat çekici.

Her ne kadar deprem felaketiyle meşgul olsa da, Türkiye’nin İsrail tarihinin en sağcı hükümetinin Filistinliler aleyhine attığı adımlar karşısında görece tepkisizliği de bir o kadar dikkat çekici. İhtimaldir ki, iktidar kendi hatalarıyla içine düştüğü bölgesel izolasyondan çıkma konusunda İsrail’e güveniyor. Hatta, Ankara’nın çok hevesli olmasına karşın, normalleşme konusunda tereddüt gösteren Mısır’ın bile deprem sonrasında gösterdiği hareketliliğin arkasında İsrail’in olabileceği söyleniyor. Zira Mısır yönetimi her ne kadar depremin ilk günlerinde Türkiye’ye yardım yollamış olsa da dışişleri bakanını göndermesi üçüncü haftanın sonunda oldu.

Ortadoğu'da diplomasi hareketlendi

Depremın vurduğu Suriye'de iç savaş nedeniyle korkunç bir sefalet içinde kıvranan halk bir darbe daha yemiş oldu. Depremın ilk günlerinde dikkatlerin Türkiye'ye yoğunlaşması, Ukrayna savaşı nedeniyle iyice geri plana itilmiş olan Suriyeli'lerin terk edilmişlik hissini daha da arttırdı. Beşar Esad'ın gidici değil kalıcı olduğunun farkında olan ancak bunu kabullenmek istemeyen Batılı ülkeler desteklerini uluslararası kuruluşlar üzerinden yapmayı tercih ettiler.

Arap dünyası ise şam'la normalleşmeye ivme kazandırmak için depremi fırsat bildi. Mısır Cumhurbaşkanı on yıl aradan sonra ilk kez Esad'ı telefonla aradı. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile Ürdün dışışleri bakanları şam'ı ziyaret ettiler.

Muhalefetteki CHP'nin liderinin Esad'a yolladığı taziye mesajını bir yana bırakacak olursak Ankara ile şam arasında deprem boyunca kamuoyuna yansıyan herhangi bir temas olmaması ise açıkçası garipsenecek bir durum. Ankara'nın hevesli olmasına karşın, deprem diplomasisi ile elini daha güçlenmiş hissedenden şam'ın ikna edilmesinde Rusya'dan sonra BAE ve Mısır'ın da devreye girmesi ise sürpriz olmaz.

Son olarak Türk halkına gösterilen uluslararası dayanışmanın ardında, [Türkiye'nin insani yardım konusunda gösterdiği çabanın olduğunu not düşmek gerekir](#). Türkiye'nin dünyanın dört bir yanına ulaştırdığı insani yardımlar Meksika'dan Sudan'a, Honduras'dan Gabon'a çok sayıda ülkenin bu kez Türkiye için seferber olmasında önemli rol oynadı.

Barçın Yinanç 30 yılı aşkın bir süredir uluslararası ilişkiler ve Türk dış politikasını takip ediyor. Halen yazıları T24, AnkaReview, Yetkinreport, Daktilo1984 ve Turkeyanalyst'te yayımlanıyor. 1991-2005 yılları arasında sırasıyla Milliyet Gazetesi, TV8 ve CNN Türk Ankara bürolarında diplomasi muhabiri olarak çalıştı. Çok sayıda uluslararası toplantıyı yerinden izledi, yabancı liderlerle röportajlar gerçekleştirdi. 2005 yılında İstanbul'a taşınarak CNN Türk ve Referans gazetesinde çalıştı. Ardından Hürriyet Daily News'a geçti, gazetenin çeşitli kademelerinde görev aldı. On yılı boyunca gazetenin röportajlarını gerçekleştirmesinin yanı sıra dış politika ve uluslararası ilişkiler ağırlıklı köşe yazarlığı yaptı. 2020 yılında HDN'den ayrıldı. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere çok sayıda uluslararası örgüt, uluslararası düşünce kuruluşunun toplantılarına, seminerlerine moderatör yada konuşmacı olarak katıldı. Yinanç, Diplomasi Muhabirleri Derneği, Dış Politikada Kadınlar platformu, Paris Bosphorus Enstitüsü Bilim Kurulu, SCİJ (Uluslararası Kayak Kayan Gazeteciler Klubü) üyesi. Yinanç, 1991, ODTÜ uluslararası ilişkiler bölümü mezunu.

Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Dış Politikada Kadınlar İnişiyatifine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir.